Várostörténeti konferencia a 70. évforduló előtt

Az ipari turizmustól a modern településig

Érdekes időutazásra hívta az érdeklődőket a Tatabányai Múzeum. A Bánya és Város című várostörténeti konferenciával a 70 éves Tatabánya előtt tisztelegtek a helyiek a Jó szerencsét! emlékévben.

Veizer Tamás
tamas.veizer@tradinworks.hu

TATABÁNYA A MÁK Rt. történetét bemutató kiállítás adta a „ihletet" a Bánya és Város című konferenciának. Pál Gabriella, a Tatabányai Múzeum igazgatója bevezetőjében méltatta a múltidéző rendezvény jelentőségét, amely egyik záróeseménye a Jó szerencsét! emlékévnek. A tanácskozás címe is találóan foglalja össze a témát: 120 évvel ezelőtt, az első csille szén felhozatalával kezdődött a térségben a szénkitermelés, és a három előtelepülés és a közéjük ékelődött bányaközséget éppen 70 esztendeje egyesítették és nyilvánították várossá. Turainé John Katalin alpolgármester szerint a közösség ereje a közös ünneplésben, a Jó szerencsét! emlékév rangos eseményeinek közös múltidézésében nyilvánul meg.

Gyüszi László (József Attila Megyei és Városi Könyvtár) Időutazás Tatabányán címmel érdekes településtörténetet mutatott be a harmincas években megjelentetett turisztikai kiadványsorozat alapján. A Kirándulóvonatok Budapestről című könyvsorozat 8. füzete Tatabányát, az akkori Otelep nevezetességeit mutatta be. Ipari turizmusként is lehetne jellemezni azt a törekvést, amely a korabeli, születő formálódó települést ajánlotta iskolai kirándulásokhoz, túrákhoz. Óváros ezekben az években vált a MÁK Rt. irányításával a térség központjává. Nem véletlen, hogy itt épült fel a Népház, a Tulipános-ház, a Gőzfürdő (amelynek eredeti homlokzata külön építészeti különlegesség volt), itt kapott helyet a bányakórház, a tűzoltóság. A kiadvány természetesen bővelkedett az ipari létesítmények fényképes bemutatásában is. Gyüszi László hozzátette: annak idején Magyary Zoltán kezdeményezte Tata és Tóváros egyesítését, amely az Esterházy-uradalom érdekei miatt csak 1938 ban valósult meg. Ugyancsak a neves közigazgatási szakember szorgalmazta Alsógalla, Felsőgalla, Bánhida és Tatabánya egyesítését is, ám akkor a MÁK Rt. városépítő lendülete inkább Otelepre szorítkozott, a terhek miatt nem vállalta a régi községek fejlesztését. Az 1917-es egyesítést végül az gyorsította fel, hogy új megyeszékhely kellett. Tatabánya a politikai erőviszonyok és a földrajzi elhelyezkedés és gazdasági súlya miatt látszott a legalkalmasabb helynek Esztergom, Komárom és Tata mellett.

A város múltjának érdekes szeletét mutatta be Janky Róbert őrnagy (Tatabányai Hivatásos Tűzoltóparancsnokság): Alsógalla, Felsőgalla és Bánhida önkéntes tűzoltó egyesületeinek történetét vázolta fel némi történelmi kitekintéssel. Az első hazai szabályozás 1750 körül jelent meg, 1888-ban jogszabály írta elő, hogy községi „köteles" tűzoltóság kell mindenhova. Az önkéntes egyletek mellett 1915-ig az egész országban megalakultak a hivatásos tűzoltóságok. A Magyarországi Tűzoltók Szövetségének megalakulása (1870) után sorra alakultak az egyletek: Bánhidán 1886-ban, Alsógallán és Felsőgallán 1891 ben jöttek létre az önkéntes szerveződések. Még 1946-ban egyesültek a bányaközségek tűzoltói: 1953-ban vették birtokba az új laktanyát. Sokan innét számítják a tatabányai tűzoltóság létrejöttét.

A város múltjának érdekes szeletét mutatta be Janky Róbert őrnagy a Tatabányai Hivatalos Tűzoltóparancsnokságról **Fotó: J. M.**

Múltidézés történeti háttérrel

Kevésbé ismert területre kalauzolta hallgatóságát Porgor Gyula néprajzkutató. A Nemzetiség, egyház, politika témakörben kitért az alsógallai Szent István-templom építéstörténetére, bemutatva az egyházi történeti hátteret is. Tóth Eszter Zsófia tudományos fő munkatárs (Veritas Történetkutató Intézet) a munkások és munkásnők 60-as évekbeli életmódját mutatta be. Kisné Cseh Julianna főmuzeológus (Tatabányai Múzeum) az első tatabányai régészeti leletekről mesélt. A tatabányai iparörténet forrásait ismertette Macher Péter levéltáros. Kiss Vendel főmuzeológus pedig a MÁK Rt. 1920/30-as években megvalósult építkezéseiről beszélt. Simonik Péter egyetemi docens (Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar): Az olimpiai bronzérmétől a pályakezdő munkanélküliségig – Székely András tatabányai úszó és MÁK-tisztviselő pályafutását ismertette.